

УДК 615.322:616.31

**НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РОСЛИННИХ СКЛАДОВИХ
КОМПЛЕКСНОГО ПРЕПАРАТУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ
ЗАПАЛЬНИХ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ХВОРОБ**

Безценна Т.С., Пімінов О.Ф., Шульга Л.І., Безкровна К.С.

**Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації,
Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна**

Вступ. Ротова порожнина представляє собою унікальне утворення організму людини, що контактує з внутрішнім і зовнішнім середовищами одночасно. Згідно з функціональним призначенням, вона являє собою перший відділ травного тракту, в якому їжа відкушується, розм'якшується, перемішується, пережовується, просочується і проходить первинну ферментативну обробку. Крім травної, порожнина рота виконує й інші важливі для організму функції, такі як дихальну, мовну, аналізаторну, захисну. Тож стан її, як окремого органу, може значно впливати на здоров'я і функціональність організму людини в цілому.

Виникнення запальних захворювань ротової порожнини, зокрема стоматологічного профілю, знижують якість життя, тому одним із завдань сучасної медицини та фармації є створення та використання ефективних лікарських препаратів і профілактичних засобів для підтримання належного стану ясен, пародонту, слизової оболонки порожнини рота.

Мета дослідження. Визначити можливість та обґрунтувати перспективи застосування лікарської рослинної сировини (ЛРС) як складової фітопрепарату для стоматологічної практики.

Методи дослідження. У дослідженні було застосовано такі загальнонаукові методи як аналіз, зіставлення, узагальнення та систематизація.

Основні результати. Терапія запальних захворювань у стоматології заснована на комплексному підході. Серед фармакотерапевтичних та профілактичних засобів важливе місце займають препарати на основі ЛРС. Доступність біологічно активних речовин (БАР), що містяться в рослинних об'єктах, значною мірою залежить від лікарської форми, до складу якої їх уведено. Рослинні лікарські засоби для лікування захворювань ротової порожнини застосовуються у вигляді таблеток, капсул, порошків, плівок, мазей, паст, розчинів, аерозолів тощо [2]. БАР, що знаходяться у розчиненому стані (у водних, водно-спиртових розчинах) мають високий рівень біодоступності, здатні швидко проникати через захисний бар'єр слизового покриву. Крім того, препарати на водній основі є найбільш фізіологічними по відношенню до слизових оболонок організму [4].

Нами було встановлено доцільність створення препарату у формі лікарського рослинного збору. Попереднім аналізом існуючих прописів зборів народної та офіційної медицини для лікування запальних стоматологічних захворювань було обрано перспективні види ЛРС для поєднання їх у новому зборі [5]. За результатами експериментальних досліджень із переліку обрано 5

рослинних об'єктів для включення до складу препарату: звіробою траву, липи квітки, м'яти перцевої листя, нагідок квітки, шавлії листя [1].

Для відібраної ЛРС було розглянуто, проаналізовано та систематизовано літературні дані щодо вмісту БАР і напрямків фармакологічної активності, що наведено у таблиці.

Таблиця

**Склад та фармакологічна дія перспективних ЛРС-компонентів
комплексного фітопрепарату**

ЛРС	БАР	Фармакологічна дія
Нагідок квітки (<i>Calendulae flores</i>)	- сапоніни - каротиноїди - олеанолова кислота - тритерпенові глікозиди - флавоноїди - ефірна олія - полісахариди	протизапальна, антимікробна, протівірусна, спазмолітична, репаративна, гіпохолестеринемічна
Липи квітки (<i>Tiliae flores</i>)	- флавоноїдні сполуки - ефірна олія - слиз - дубильні речовини - фенолові кислоти	жарознижувальна, потогінна, діуретична, м'яка седативна; місцева: в'яжуча, протизапальна, антимікробна, кровоспинна
М'яти перцевої листя (<i>Menthae folia</i>)	- ефірна олія - флавоноїди - дубильні речовини - тритерпеноїди - каротиноїди	спазмолітична, седативна, жовчогінна, протидіарейна, слабка знеболювальна, антисептична, рефлекторно- судинорозширювальна
Шавлії листя (<i>Salviae folia</i>)	- ефірна олія - конденсовані таніни катехінового ряду - фенольні кислоти - флавоноїди	протизапальна, антимікробна, в'яжуча, антиоксидантна, гепатопротекторна
Звіробою трава (<i>Hyperici herba</i>)	- флавоноїди - дубильні речовини - ефірна олія - алкалоїди - вітаміни С і Р - гідроксикоричні кислоти - катехіни - кумарини - антоціани - ксантони - антрахінони	протизапальна, спазмолітична, антимікробна, жовчогінна, ранозагоювальна, венотонізуюча, капіляррозміцнювальна

Фармакотерапія запальних захворювань у стоматології передбачає наявність у лікарського засобу протизапальної, антимікробної, кровоспинної, репаративної, капілярозміцнювальної, імуномодуючої активності [3, 4].

Аналізуючи дані таблиці, відмічали, що у рослинної сировини, яка розглядалася, у значній кількості наявні речовини флавоноїдної природи, ефірні олії, дубильні речовини. Отже, завдяки багатому вмісту БАР ЛРС проявляє широкий спектр фармакологічної активності.

Численними науковими дослідженнями підтверджено протизапальні властивості всіх видів ЛРС (окрім листя м'яти перцевої), яку забезпечує переважно вміст флавоноїдних сполук, кожному об'єкту властива і протимікробна дія. Прояв кровоспинної та в'язучої дії при місцевому застосуванні можна аргументувати вмістом дубильних речовин, які ототожнюються у сировині липи, м'яти, шавлії та звіробою. Репаративні властивості забезпечує ЛРС нагідок та звіробою, капілярозміцнювальний вплив – звіробою трава.

Висновки. Наявні у рослинних об'єктах: нагідок квітках, шавлії листі, липи квітках, звіробою траві та м'яти листі основні групи БАР здатні забезпечувати спектр фармакологічної активності, що бажаний при місцевому лікуванні запальних стоматологічних захворювань.

Таким чином, висвітлено перспективи використання обраної ЛРС як інгредієнтів комплексного препарату для застосування у терапевтичній стоматології.

Список літератури

1. Дослідження зі створення складу фітозбору для стоматології / Т. С. Безценна, Л. І. Шульга, І. О. Журавель, О. Ф. Пімінов // Фармаком. – 2012. – № 1-2. – С. 78–82.
2. Коритнюк Р. С. Деякі питання застосування лікарських рослин у якості місцевої протизапальної терапії при стоматологічних захворюваннях / Р. С. Коритнюк, О. Я. Коритнюк, С. А. Гладішева // Запорожский медицинский журнал. – 2011. – Т. 13, № 6. – С. 106–109.
3. Пиминов А. Ф. Изучение специфической активности растительного сбора «Дента-Фит» / А. Ф. Пиминов, Т. С. Безценная, Л. И. Шульга // Интер-медикал. – 2014. – № 3. – С. 121–126.
4. Dakshita J. Sinha Natural medicaments in dentistry [Електронний ресурс] / Dakshita J. Sinha, Ashish A. Sinha // International Quarterly Journal of Research in Ayurveda. – 2014. – Vol. 35, № 2. – Р. 113–118. – Режим доступу : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4279314/>
5. Piminov O. F. Current approaches to the multi-vector search of perspective plant objects for new medicines / O. F. Piminov, L. I. Shulga, T. S. Beztsenna // Клінічна фармація. – 2014. – Т. 18, № 3. – С. 61–66.